

Zelené roky 2

Jaké to bylo na vojně...

Vilém Nekuža, Ivan Bajer, Jan Surý

Zelené roky 2

Jaké to bylo na vojně...

Vilém Nekuža, Ivan Bajer, Jan Surý

Obsah

Vojna není kojná	6
Vilém Nekuža	
Moje vojenská základní služba	17
Ivan Bajer	
Ostré střelby v SSSR	32
Jan Surý	

Vyšlo v rámci projektu tvůrčí skupiny seniorů
„Město v mé paměti“ při Městské knihovně
v Rožnově pod Radhoštěm.

Úvod

Richard Sobotka

Každý bažant se stal mazákem po odsloužení prvního roku. Nebylo to vždy tak snadné, jak vzpomíná Vilém Nekuža: „... my se museli na rozkaz v blátě plazit a skrývat, tak jsme se mu (pozn. veliteli) tak rozptýlili, až nás ztratil z dohledu, a my jsme tam měli vyhlédnutý skrytý důlek a tam jsme se všichni obvykle sešli, zapálili si cigárko a spokojeně odfukovali.“

Byl i vojenský dril, jak vzpomíná Ivan Bajer: „Vstoupil jsem do kanceláře a předpisově se ohlásil. Tam mě soudruh kapitán obeznámil s tím, že ve všech kancelářích, mimo velitele útvaru, náčelníka štábu a zástupce pro věci politické se zdraví vždy ‚Dobrý den!‘ U všech výše vyjmenovaných funkcionářů útvaru se pak odbývají vojenské ‚opičárny‘ podle řádů.“

Někteří mazáci by zasloužili titul „veterán“, neboť se v rámci vojenských povinností dostali až do sibiřské tajgy. „Skončil náš výlet mimo hranice Evropy, do míst, kam se normální turisté nedostanou,“ vzpomíná Jan Surý. „V kasárnách jsme se po návratu sami slavnostně pasovali na ‚po-

radčenky‘. Takže jsme měli právo všude kibicovat a na případnou námitku: ‚Neraď, v Rusku jsi nebyl!‘ jsme mohli ‚hrdě‘ odpovědět: ‚Ja byl v Rosii i tóže Lénina ja ješčo víděl!‘“

Nebyly dva roky vojenské základní služby úplně ztracené. Maminčin mazánek si kromě fyzické kondice vylepšil disciplínu, naučil se udržovat pořádek, postarat se o sebe a nebát se počasí. Hyčkaný chlapec se změnil v muže.

I když posledních 150 dnů bylo podle tradice radostně odstříháváno z krejčovského metru, přece zůstaly na vojnu i pěkné vzpomínky. Dobře se o nich vypráví a dobře se poslouchají.

Právě o tom jsou dva svazky Milých tisků, v nichž sedm mazáků z tvůrčí skupiny seniorů, působících v rámci projektu „Město v mé paměti“ při Městské knihovně v Rožnově pod Radhoštěm, na zelené roky vzpomíná.

Vojna není kojná

Vilém Nekuža

Říkalo se to tak za minulého režimu a myslelo se tím to, že každý mládenec by měl jít na dva roky na vojnu, aby se tam zocelil, naučil pořádku a stal se z něho správný chlap. Taky jsem tam byl, a tak jsem v té množině zažil dobré i zlé. Zlé to bylo v tom, že ten řád vyžadoval poslušnost a potlačoval osobnost. Hned po příchodu, ti nováčci, říkalo se jim bažanti, byli v nevýhodě, protože museli poslouchat ty druhoročáky, mazáky. Nadřízený, i když na tom nebyl intelektuálně zrovna na výši, mohl nařídít podřízenému nesmyslný příkaz. Bu-jela tam neskutečná šikana – tak například – viděl jsem, jak jeden můj spoluvoják, v civilu klavírní virtuos, musel svýma jemnýma prstíčkama čistit pomocí zubního kartáčku společné turecké záchody. Co to asi tak udělalo s jeho psychikou? Nebo jiný nováček, ten byl z rozkazů tak vystresovaný, že vylezl uprostřed kasáren na rozložitý kaštan a odmítl slézt, i když mu to nařídil sám nejvyšší velitel, který pod ten kaštan osobně přišel. Mezi námi, ke konci vojny se mi ten bažant svěřil, že je studentem psychologie a že zku-

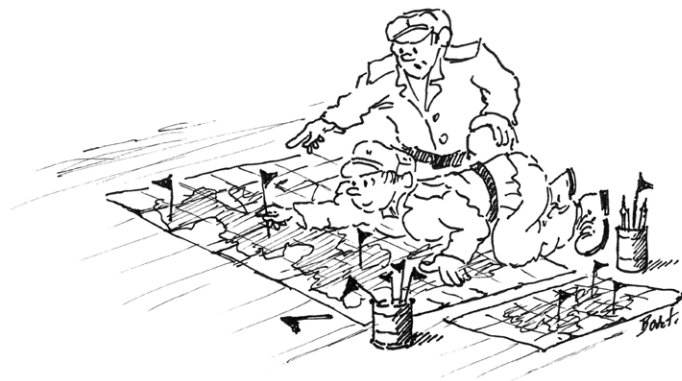

sil úspěšně předstírat poruchu. No, vzdělanec. A naopak – dobrá stránka vojny spočívala v tom, že voják si musel v pořádku udržovat oděv, boty, skříňku na oblečení, takže když pak přišel do ci-

vilu, a případně se oženil, jistě manželka ocenila, že si věci rovná do skříně a nerozhazuje trenýrky a ponožky kolem sebe po zemi a doveče bez řečí oškrábat brambory, umývat nádobí, a taky si usetele svou postel, popřípadě i manželčinu. Ty zlé věci se člověk snaží potlačit a spíš mu vyskakují takové ty střípky veselejších vzpomínek.

Tak třeba, když nás vzal velitel čtyř do terénu do přírody a my se museli na rozkaz v blátě plazit a skrývat, tak jsme se mu tak rozptýlili, až nás ztratil z dohledu, a my jsme tam měli vyhlédnutý skrytý důlek a tam jsme se všichni obvykle sešli, zapálili si cigárko a spokojeně odřukovali, že jsme mu pláchli, a až po dlouhém čase jsme se mu zase připlazili zpátky. Tam se rodilo to pravé nefalšované kamarádství. Nebo na střelnici. Když už jsme po přísaze nafasovali samopal a naučili se s ním střílet, byly občas cvičné střelby, a tam se posuzovalo, která četa vyhovuje. A já byl dost mizerný střelec, mně to vůbec nešlo. A po těch střelbách jsem byl překvapen, že jsem uspěl! Ale zchladil mě ten, co sbíral terče, protože mně bokem řekl: „Tý vole, kdybych ti tam neudělal propiskou čtyři dírky navíc, tak jsme to bodování celý prosráli!“

Jednou jsem jel shodou okolností na cvičišť dlouhou cestu gazíkem, to je takové menší vo-

jenské vozidlo, a seděl tam i velitel a ten se dal z dlouhé chvíle se mnou do hovoru, a kupodivu se z toho nečekaně vyvinulo docela zajímavé povídání o historii, kultuře a umění. A on mě vzal k sobě do kanceláře a poté, co se mu zdál můj rukopis docela obstojný, začal mě pověřovat vyplňováním různých formulářů. A já jsem se v tom postupně jakžtakž zdokonalil, takže po čase jsem třeba nějakou zprávu už sám sestavil a napsal, a on už ji jenom podepsal. A jednou se stalo, že přede mne položil speciální vojenskou mapu a zjišťoval, jestli jí rozumím, a cvičně mi řekl, ať tam zkusím zakreslit pomocí dohodnutých symbolů přestřelku dvou vymyšlených oddílů. Samozřejmě jsem v té mapě

musel vnímat terén – kde je les, řeka, cesty, obydlí. To, co jsem kreslil, nebyly to opravdové obrázky děl, kulometů apod., ale jen schematické ikony. A to jsem tehdy vůbec netušil, že to jednou bude moje parádní číslo! Totiž, přihodilo se, už ke konci vojny, celý náš pluk měl vyjet na obrovské mezinárodní cvičení. A to přímo do Ruska! Intenzivně se celý měsíc cvičilo. A tehdy si mě velitel zavolaal, že chce, ať mu připravím mapy. Řekl mi hrubý scénář, kde se to bude odbývat, názvy těch vesnic, kdo budou nepřátelé, kdo přátelé, kam ustoupíme a pak je poženeme zpátky. Položil na zem mapy, byla jich celá podlaha, a já lezouc po kolenou jsem tam barevnými tužkami zakresloval kulometná hnízda, vozidla, polní kuchyně, velitelská stanoviště, děla, a on mě večer vždycky přišel zkontrolovat. Kreslil jsem to mnoho dní, musel jsem to dělat pečlivě, byla to docela vážná věc a nikdo kromě mě o tom nesměl vědět. Nakonec mě to docela bavilo, a zkusmo jsem tam přidal takovou maličkost, jakože hoši z naší čety vlákají nepřátelskou hlídku do pasti, obklíčí ji a poženou svinským krokem pryč. Velitel si toho samozřejmě všiml, ale už to nechal tak. No a potom se rozjelo vojenské soukolí, vojenská technika se naložila na vlak a hurá na matičku Rus! Já nemohl jet, nebyl jsem vycvičen, a tak zatímco

já jsem ve skladu přerovnával do komínků erární košile a trenýrky, kamarádi podle mých pokynů drtili žoldácké nepřátele. A když přijeli, nadšeně mi vyprávěli, jaké to bylo, jak jim dali na frak, ale já musel držet jazyk za zuby, jinak by mě čekala basa. Cítil jsem se jak v nějakém západáckém filmu, kde neznámý voják nakonec rozhodne celou bitvu. A po čase mě soukromě velitel pochválil, že se to líbilo ostatním velitelům, a jeho samého navíc pochválil ten ještě vyšší sovětský generál za pečlivou přípravu a neortodoxní vedení boje.

Nemohu nezmínit chybějící ženský element, ten se prolínal celou vojnou jako Ariadnina nit. Zpětně si uvědomuji, že se to projevilo ještě dřív, než jsem se na vojnu vůbec dostavil, a sice hned u odvodu. To byl akt, kdy adepta vojny posuzo-

vala komise, zda bude schopen. Takže donaha a předstupte! Současně si ale nováčky prohlížely i dvě mladičké zapisovatelky u stolíku a ty těžko skrývaly úsměvy, když některému mladíkovi se postavilo tam dole to, co původně ani nechtěl, aby se mu postavilo. A pak ta samotná vojna – představte si, že je spolu zavřena v kasárnách tisícovka mladých hochů, a ti jsou spolu od rána do večera a za plotem jim chodí další tisícovka mladých holek, na které oni nedosáhnou a jenom na ně pokřikují a hvízdají. Bylo to totiž v Trenčíně a tam byly dvě textilní fabriky a plné internáty bab. Ale přece jenom nějaké ženy byly i uvnitř kasáren, a to třeba v Armě, to byla vojenská prodejna. Tam prodávaly dvě, bratru čtyřicátnice, a tam se neustále brousili nějakí vojáčci na pivo a okatě očumovali jejich bujná ňadra a zdálo se, že jim to dělalo i dobře, myslím těm prodavačkám. A pak tam chodila i paní plukovníková, to víte, manžel na ni neměl čas, tak chodila za ním do práce, ale říkalo se o ní, že je nadržovaná a vyhlíží si statné vojáčky, ne nadarmo se jí říkalo „Marie Terézie“, ta totiž údajně také měla v oblibě zajíčky. Takže kasárna byla plná mladých mužů. Někteří už měli doma sexuální zkušenosti a zanechali doma své milé. Někteří si je dokonce tak zvaně pojistili, aby jim je nikdo nevyfou-

kl, takže už byly v jiném stavu. A pro ty ostatní musely stačit hanbaté obrázky nahotinek z časopisů, favoritkami byly takové, o kterých by se dalo říct okřídlené: „Tak ta tam toho teda má!“, které schovávali pod slamníkem. Jednou, bylo to už po večerce, vlezl jsem si na patro na svůj slamník, v místnosti se zhaslo a byl dán povel ke spánku. A po pár minutách cítím, že ke mně někdo leze pod deku. A začal mě objímat a hladit, ale já jsem ležel jak poleno, tak poznal, že z toho asi nic nebude a odešel zpátky na své místo. Byl to jeden z mých dobrých kamarádů v četě, Vladko ze Slovenska, říkal mi Vilko, asi si naše přátelství nevyložil dobře. Sice jsem to nečekal, ale nechal jsem si to tajemství pro sebe, v té době se totiž takové věci stíhaly, a zůstali jsme kamarády po celý zbytek vojny. Jindy mě jeden mazák požádal, ať mu pomůžu s dopisem, že už nevím, co tam má napsat a že si myslí, že já bych to uměl. A tak jsem mu takový zamilovaný dopis složil, on ho svojí rukou přepsal a odeslal. A kupodivu mu brzy přišla odpověď. A on mě zaangažoval k další a další odpovědi. Jenomže se to dozvěděli ostatní, a tak jsem ještě jiným dvěma musel posloužit obdobně, musel jsem, protože to byli mazáci a já bažant, tak lepší bylo je poslechnout. Tím jsem se ale dostal do svízelné šlamastiky, protože pak

už jsem si musel vést evidenci, co jsem které holce napsal, a musel jsem dávat bacha, abych to nepopletl. A taky jsem musel psát nanečisto, a oni to opisovali svou rukou, aby to vypadalo věrohodně. Ale stejně by mě zajímalo, jestli někdy potom, už v civilu, ti hoši svým dívkám prozradili, že ty krásné dopisy plné touhy a vzdechů a krásných slůvek za ně vymýšlel jiný scénárista.

Nejvíc se vojáci těšili na vycházky, obvykle to bylo v sobotu či neděli, a to se chodívalo tančit, na zábavě tam bývalo dost holek. A z jedné takové zábavy jsem šel sám, už se smrákalo, a šel jsem tmavou uličkou s nízkými domky, nalepenými na sebe, všude tma, a najednou z jednoho rozsvíceného přízemního okna se vyklonila ženská postava. Když jsem došel až k ní, tak se ke mně naklonila a zašeptala: „Haló, vojáček, podťě tuná,“ a kývala na mě rukou, ať jdu dál. Ve mně hrklo, co teď? Ale zvítězila zvědavost, co když tam na mě čeká nějaké dobrodružství? A tak jsem otevřel dveře, a tam sedělo za stolečkem u talířku malé dítě, a v ruce drželo lžičku a ta mladá maminka mu říká: „Júlinka, pekně jedz, inak ti to tu pán vojáček spapá, že pán vojáček?“ Zmateně jsem kývl hlavou, jako že jo, a vypotácel se ze dveří. Panebože, co seš to za blba, proč jsi tam jenom lež', co sis asi tak myslel, že bude? Ty balvane

jeden! „Ďakujem pekne!“ jsem slyšel už z dálky. Někdy jsme na cvičení vyjeli do terénu, do lesa či do polí a byli tam i několik dní, byli jsme totiž spojovací jednotka, a tak jsme tam venku i spali. A ti naši mazáci si troufli tajně se v noci zdechnout a šli do vesnice za holkama. A kupodivu, mívali i úspěch, protože po návratu se vychloubali a vytahovali z kapes dívčí kalhotky jako trofeje, no popravdě, tehdy se ještě nenosily tanga, takže to byly spíš takové menší bombardáčky.

Když jsem si tak nad tou vojnou popřemýšlel, tak byla ta vojna dobrá či špatná? Odpověď zní: obojí. To, že mladý člověk si zlepšil fyziku, naučil se samostatnosti při pobytu v přírodě, byl nucen udržovat jistý řád i pořádek ve věcech, získal tam nové kamarády, to všechno bylo dobře. Ale co ta druhá strana věci, smysl té vojny, co nás tam vlastně učili? Abychom se naučili postřílet co nejvíc nepřátel! A kdo to byli, ti nepřátelé? Víte, do té doby jsem se o ten vnější svět nijak zvlášť nezajímal. A teď, tady na vojně, jsme mívali politická školení a tam nás přesvědčovali, že ten náš svět, tj. budoucí komunismus, je ten správný, a ten druhý svět, ten je špatný a ten my musíme zničit! A když mě čerstvě vystudovaný a vyškolený mladý podporučík poučoval, že budu muset zastřelit toho podlého imperialistického vojáka naproti,

tak tehdy mi zahlodal červíček v hlavě a ten mi říkal: „Počkat! Co když naproti bude třeba otec tří dětí? A taky se mu vlastně nechce střílet, taky ho sem vyhnali, tak co uděláš?“ Věru, těžká otázka! A když jsem pak v civilu začal rozum brát, viděl jsem, že do válek obyčejně ženou prosté vojáky, a sami šéfové si sedí pěkně v teploučku. A taky jsem viděl záběry z války, třeba po bitvě, kde se matky sklání s pláčem nad mrtvými těly svých synů, a ptají se PROČ? Tak i já jsem se ptal, proč? Proč jsou vlastně války? Proč mě nutili přísahat věrnost socialistické vlasti a nad kasárnami nám visel nápis „Se Sovětským svazem na věčné časy a nikdy jinak!“? No, protože mě tehdejší režim potřeboval, abych se stal součástí té poslušné masy vojáků. A to už bylo špatně! Každá válka způsobí neštěstí svým obyvatelům, právě těm nejobyčejnějším. Víím, že není větší bolesti na světě, než bolest matky, která ztratí své dítě.

A tak, pokud byste mě někdy viděli na nějaké demonstraci a já držel v ruce transparent, tak na něm by mohlo být velkými písmeny napsáno: **VÁLCE STOP!!!**

Moje vojenská základní služba

Ivan Bajer

Po úspěšném zvládnutí maturitní zkoušky v červnu 1965 jsem nastoupil od 1. července k Československým státním drahám u Traťové distance Valašské Meziříčí. Tento pracovní poměr mi nevydržel moc dlouho, neboť krátce potom přišel povolávací rozkaz na základní vojenskou službu s termínem nástupu 3. srpna 1965 a místem Chotěšov u Stoda, včetně pokynů k průběhu cesty vlakem. Po ověření na drážní mapě republiky jsem zjistil, že to je někde v západních Čechách.

Cesta začala už dosti dramaticky. V té době odjížděl vlak z Rožnova ještě ráno krátce po druhé hodině ranní. Přestup ve Valašském Meziříčí do Hranic proběhl ještě normálně. V Hranicích jsme měli přestupovat na zvláštní rychlík pro odvedence z Ostravy do Prahy. Jenže tomuto vlaku hned v Ostravě odešla lokomotiva, a tak jsme odjeli s cca 2hodinovým zpožděním. Navazující opět mimořádný rychlík z Prahy do západních Čech přes Plzeň nám samozřej-

mě ujel, a tak se přestupovalo na osobní vlaky. Na zastávku Chotěšov u Stoda v poli jsme dorazili asi něco po třetí hodině odpoledne. Tam už na nás čekali vojáci, kteří nás měli doprovodit do kasáren. Tato kasárna byla v bývalém komplexu obrovského starého kláštera. Nad branou visel transparent „VÍTÁME NOVÁČKY“. Po průchodu branou se na druhé straně objevil jiný rozvinutý transparent starých mazáků „UŽ VÁS MÁME“, který ale zase velmi rychle zmizel, když se objevili na nádvoří důstojníci útvaru.

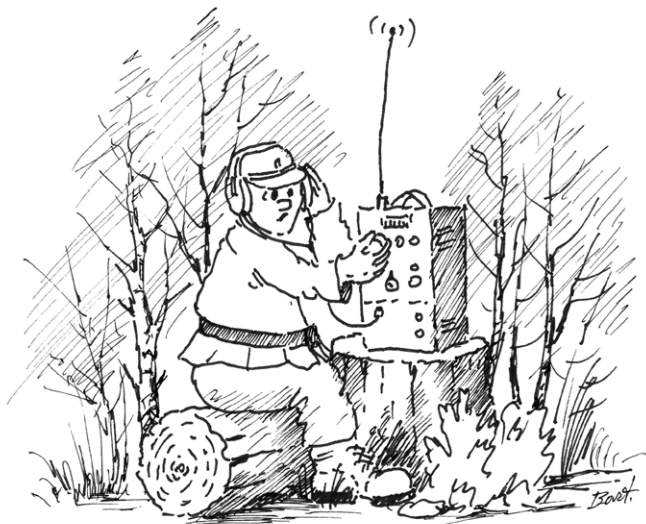
Potom následovala procedura přijímacího řízení. Vzhledem k tomu, že nastupovalo k útvaru velké množství nováčků, tak to trvalo velmi dlouho až do noci. Když jsem předložil povolávací rozkaz jednomu z důstojníků přijímací komise, tak mi řekl: „No, konečně jste tady. Už na vás čekáme od rána. Máte to dobré! Vy půjdete k finančákovii!“ Na můj dotaz „Co to je?“ odpověděl onen maličký kapitán: „To se všechno časem dozvíte!“

No a pak jsme všichni absolvovali celou tu přijímací proceduru na nádvoří ve stanech – tedy odstrojení z civilu a jeho zabalení do papírových pytlů k odeslání domů, lékařskou prohlídku, střihání, sprchy, vystrojení do vycházkových uniforem a všichni byli naloženi na nákladní auta a do vojenského autobusu. V noci jsme byli pře-

vezeni do Dobřan u Plzně. Tam už to byla zcela jiná kasárna – na tu dobu poměrně moderní, ale to jsme zjistili až ráno. Všechny nás po vystoupení z aut nastěhovali do jedné z budov vojenského útvaru 8060, kde probíhal tzv. přijímač – tedy základní vojenský výcvik. Po výstupu nás na dlouhé chodbě rozdělili do jednotlivých světnic, kde už každý měl označenou postel s výstrojí. Rozkaz zněl: „Urychleně všechno složit na kraj postele a ihned zalehnout.“

Budíček v 6 hodin ráno, za 10 minut po krátké osobní hygieně nástup na rozcvičku v trenýrkách. Po 30 minutách skončila a po další osobní hygieně ihned nástup na snídani v 7 hodin. Po návratu rozkaz: Veškerou nafasovanou výstroj uložit do nočního stolku do „komínků“ o šířce sešitu formátu A5 na výšku. A komu to přesně nezařezávalo, tak to velitelé družstev – vojáci 3. ročníku všechno vyházeli na zem a skládat znovu

a znovu, aby to bylo přesně srovnáno! Někomu se to povedlo až na čtvrtý, či pátý pokus.

Jak nám bylo sděleno, celý přijímač bude probíhat až do přísahy, která bude na výročí SNP, tedy 28. srpna. Do té doby nejsou žádné vycházky, ani případné návštěvy povoleny. To bylo téměř zdrcující, zejména pro Plzeňáky a kluky z blízkého okolí, kteří zde také nastoupili.

Po rozdělení do výcvikových družstev jsem byl zařazen k radistům. A tak jsme chodili na učebnu se sluchátky. Protože téměř nikdo předtím nebyl radioamatérem, tak jsme se začali všichni učit morseovku. Nejdříve jednotlivá písmenka a potom skupiny písmen. Dokud se hrálo rychlostí 20 až 30 znaků, poslouchal jsem a psal. Když začali zvyšovat na 50, či 60 znaků za minutu, tak jsem položil sluchátka na stůl. To bylo samozřejmě něco pro staré pažby 3. ročníku – naše učitele. Jejich reakce byla: „Jak si to představujete? Vy budete na sále chytat, až se z vás bude kouřit! A když ne, tak budete dělat rajony – je tam chodba kamenná, nekonečně dlouhá!“

Já jim odpověděl: „Já, ekonom to nikdy určitě potřebovat nebudu!“ A tak, když zjistili, že umím psát na stroji, snažili se o přeřazení do čtyř kluků, kteří se učili psát na dálnopisu renomované české značky DALIBOR. To už bylo trochu zajíma-

vější, jenže stroj měl trochu jinou klávesnici, psalo se na něm bez hacku a carek – bez diakritiky. To ale také nevydrželo dlouho. Asi druhou sobotu, kdy se dělal na rotě velký úklid, se najednou na světnici přihnul pomocník dozorčího roty, abych se dostavil k dozorčímu roty s červenými šňůrami. Ten mě poslal před rotu, kde na mne čekal dozorčí útvaru se žlutými šňůrami. Když jsem se předpisově ohlásil, tak se představil, že je finanční náčelník útvaru kapitán Strnad. Chtěl ode mne vědět, co jsem dělal před vojnu. Také chtěl vědět, zda umím psát na stroji. To jsem mu potvrdil, neboť jako absolvent střední ekonomické školy psát musím umět na slepo. No a popsal jsem mu také svoji dosavadní pracovní dráhu – to, co je uvedeno na začátku tohoto článku.

A tak přijímač běžel dál. Až došlo na přísahu v den výročí SNP. Po přísaze dopoledne, slavnostní oběd a odpoledne první možnost vycházky. Tak jsme vyrazili prohlédnout si město Dobřany. Většina kluků směřovala do místních hospod. Hlavní hospodou vojáků byla ta na náměstí, které se v kasárnách všeobecně přezdívalo „U partyzána“. Oficiální název podniku byl ale zcela jiný! Tam se jich většina dobře zlinkovala, jak zákon káže, a tak se vraceli do kasáren ve značně zbědovaném stavu.

Následující den po přísaze na ranním rozdělení jsem dostal od staršiny roty příkaz hlásit se na štábu útvaru u finančního náčelníka kapitána Strnada. Když jsem se ohlásil u dozorčího útvaru s dotazem, kde najdu finančního náčelníka, bylo mi oznámeno: „Ten sídlí hned vedle nás za rohem a my si ho i s penězi dobře hlídáme!“

Vstoupil jsem do kanceláře a předpisově se ohlásil. Tam mě soudruh kapitán vyzval, abych se posadil ke stolu a obeznámil mě s tím, že ve všech kancelářích, mimo velitele útvaru, náčelníka štábu a zástupce pro věci politické se zdraví vždy „Dobrý den!“ U všech výše vyjmenovaných funkciónářů útvaru se pak odbývají vojenské „opičárny“ podle řádů. Pro mne pak, stejně jako pro ostatní základáky na štábu platí pracovní doba stejná jako má celý štáb – 7 až 15.30 hodin.

Akorát my všichni základáci musíme navštěvovat PŠM (politické školení mužstva, též v hantýrce zvané vojenské náboženství) na rotě a samozřejmě byly také střelby ze samopalu. Naším vybavením pro střelby byly samopaly vzor 26 se skloupnou opěrkou.

Nejraději jsme měli noční střelby. Ty se odbývaly, stejně jako denní ve starém zrušeném kaolinovém lomu v Chlumčanech, kde byla vybudována střelnice pro samopaly a lehké kulometry. Při

nočních střelbách byla nejdříve vystřelena světlice a pak se teprve střílelo ze samopalů. Jakmile se rozsvítila světlice, okamžitě se v cílovém prostoru místo terčů objevili zajíci. To byl signál pro staršinu roty, který měl na stavu připraven samopal a tři plné zásobníky, na rozdíl od nás, kteří jsme měli na střelby přiděleny jen tři až pět nábojů podle předepsané úlohy střeleb. Staršina spustil okamžitě palbu dávkami. Zajíc kličkoval. Kolem něho to jen jiskřilo, jak střely narážely na kamení. Z hlavně samopalů se kouřilo, jak byla žhavá. Staršina vystřílel obvykle celý zásobník, někdy i dva zásobníky po 32 nábojích. Zajíc samozřejmě zmizel mezi stromy po obvodu střelnice, jenže bez zásahu!!

Tak místo obsluhy radiostanice nebo dálkopisu na sále jsem se stal vojenským úředníkem na štábu útvaru. Na sál letovodů-operátorů jsme byli obvykle zavoláni k sepisování protokolů při narušení vzdušného prostoru cizími letouny. Všechny protokoly se pak sepisovaly vždy v MČ – tedy v moskevském čase. Občas se totiž stalo, že nějaký soukromník se svým malým letadlem ze západního Německa omylem narušil ve vzduchu státní hranici, vrátil se zase zpět. Někdy ale přeletěl hranici, a to už bylo zle. Na pokyn našich letovodů vystartovala z letiště v Líních

nebo v Žatci ostrá hotovost našich stíhačů. Jejich úkolem bylo narušitele vzdušného prostoru ČSSR přinutit k přistání na území naší republiky. Občas se mu podařilo vrátit na území NSR. To se protokoly sepisovaly na sále letovodů. Ale pokud byl už hluboko na území ČSSR, musel přistát, neboť stíhači na něj vystřelili signální rakety. Pilot malého letadla obvykle zhasnul poziční světla a přistál v poli – nejčastěji to bylo někde poblíž Klatov. Pokud přistál, tak jsme byli naloženi do vozidla GAZ i s psacím strojem a za účasti našich příslušníků VKR – vojenské kontrarozvědky – se protokoly sepisovaly přímo na místě přistání narušitele. Ve většině případů, kdy vojenské letouny z Německa přiletěly k hranici, se obvykle ihned vracely. Často prolétaly pomalu těsně podél západní hranice státu a provokovaly naše stíhače. Těm se v hantýrce značkařů a letovodů říkalo „autobusy“.

V poměrně krátké době jsem se zapracoval a zvykl si na systém práce v kanceláři i na štábu. Zde jsem poznal i řadu civilních zaměstnanců štábu a postupně také písaře a důstojníky z podřízených rot, které se nacházely podél státní hranice v úseku od Přimdy až po Lipno. K těmto rotám patřily i hlásky. Ty se nacházely v šumavských lesích na kopcích. Na hláskách byly věže a monto-

vané chaty se čtyřmi až šesti vojáky, kteří hlídali vzdušný prostor státu v místech, kam nedosáhly vojenské radary. Život těchto vojáků později, po návratu do civilu zobrazil i jeden tehdejší věhlasný televizní seriál.

Tak pomalu běžel čas a přibližovaly se Vánoce. Tu se mě náčelník zeptal, zda bych se nechtěl podívat na svátky domů. Moje reakce byla rychlá: „Určitě a velmi rád!!!!“ Náčelník tedy zvedl telefon a zavolal staršinovi roty, aby zadal do rozkazu roty udělení OUP (opuštění ubytovacího prostoru – lidově zvané „opuštěák“) v oficiálním rozsahu 2 + 2 dny. Ty +2 dny byly na cestu tam a zpět, neboť dle oficiálního kilometrovníku drah to bylo domů pouhých 450 km. Mimo to jsem obdržel i cestovní rozkaz na další dva dny na předčasný odjezd a pro případnou kontrolu vojenskými hlídkami při průjezdu Prahou. Na kontrolu hlídkami v Praze jsem nikdy neměl štěstí, neboť vlaky na sebe bezprostředně navazovaly a já vždy jen přešel z jednoho na jiné nástupiště do dalšího rychlíku.

Jízdenka vlakem v té době na opuštěák z Dobřan do Rožnova stála 75 Kčs, což bylo o 5 Kčs více, než byl žold (oficiálně měsíční služné) vojína základní služby. Na cestu zpět do kasáren jsem dostal peníze doma od rodičů. Na dovo-

nou se ale jízdenky neplatily – to jsme vyfasovali na základě rozkazu ŽUPku (železniční úvěrovou poukázku) na cestu domů i zpět do kasáren.

Cesta vlakem domů proběhla obvykle celkem bez problémů, i když byly rychlíky dosti plné. Osobákem do Plzně, odtud jedním rychlíkem do Prahy, druhým do Valašského Meziříčí a dalším osobákem do Rožnova. Když vše dobře klapalo, tak po odjezdu cca po 13. hodině jsem byl doma ve 22 hodin. Horší to bylo při návratu z opuštěáku zpět. To byly rychlíky z Valašského Meziříčí tak našlapané, že jsme stáli v chodbičce u záchodu obvykle až do Pardubic nebo Kolína.

Doma byli rádi, že mě vidí téměř po pěti měsících. Svátky utekly jako voda a já se vracel zpět do kasáren s balíkem vánočního cukroví a buchet. Na to samozřejmě čekali kamarádi na světlici, kteří se domů na svátky nedostali. Druhý rok jsem jel raději na opuštěák až na Nový rok – o Vánocích bylo příliš svátečních dnů, a tak na Nový rok to bylo výhodnější.

Čas běžel, vojna ubíhala. Já měl tu výhodu, že jsem se pak dostal domů na opuštěák téměř každé tři měsíce. Dovolena v délce 10 dnů plus doba na cestu se musela vybrat vždy v celku. Ženatí kluci měli možnost čerpat na dvě části. Protože ale bydleli poblíž útvaru, tak této výhody téměř

nevyužívali. Bydleli obyčejně v Plzni nebo v nejbližším okolí do 50 km. To ale byl zdroj problémů – opožděné návraty z vycházek, někdy útoky na černo – a pak zase tresty.

V té době se člověk musel i doma pohybovat na veřejnosti v uniformě. To se ale téměř nikdy nedodržovalo – raději jsme se pohybovali v civilu.

Jako voják druhého ročníku jsem byl doma na Nový rok. Mladší bratr, voják prvního ročníku u pohraniční stráže se dostal v tuto dobu také domů na OUP. Tak jsme se doma oba sešli.

Čas běžel jako splašený a konec vojny se nacyloval. Všichni štábní vojáci jsme byli průběžně povyšováni. Postupně jsme byli svobodníci, desátníci a četaři. Asi ve 23. měsíci jsme byli všichni určeni rozkazem k vykonání důstojnických a praporčických zkoušek – podle funkcí, pro které jsme byli určeni. Mně bylo určeno vykonat důstojnické zkoušky s určením pro funkci důstojník pro speciální spojení (označení pro šifrovou službu). Nezbylo nic jiného, než se podřídit rozkazu. Vzhledem k tomu, že jsem neměl poddůstojnickou školu, byl jsem nucen požádat svého náčelníka o uvolnění z práce na finančním oddělení a nastudovat během týdne celou hromadu vojenských řádů a předpisů. Tak jsem u důstojnických

zkoušek vůbec prvně velel nějaké skupině vojáků – kolegů ze štábu útvaru.

Vzhledem k tomu, že jsme byli bojový útvar, sloužilo se u nás 26 měsíců. Ty dva měsíce se vždy překrývaly s výcvikem nováčků. A tak 25. měsíc jsem byl vyslán na Sázavu do kurzu důstojníků pro speciální spojení. Odbýval se o prázdninách v Choceradech na zámku, kdy VAAZ (vojenská akademie Antonína Zápotockého) měla prázdniny. Sešli se tam vojáci z celé republiky. Kurz vedli důstojníci z generálního štábu – nejnižší hodnosti podplukovník. V průběhu kurzu jsme měli možnost v sobotu a v neděli si do vycházkových knížek napsat, kam chceme bez problémů se jet podívat, např. po okolí Posázaví, do Prahy, nebo i domů. Pro mne to bylo příliš daleko, tak jsem procestoval okolí. Během čtyř týdnů jsme zvládli základní znalosti šifrové služby. Po návratu z kurzu do kasáren už všichni ostatní kluci, kteří se mnou skládali zkoušky, chodili s malými nebo velkými hvězdami na ramenou. Podle vyjádření šéfa evidenčního útvaru moje povýšení zatím nedorazilo. Nedošlo však ani do konce 26. měsíce – tak snad dojde až do civilu.

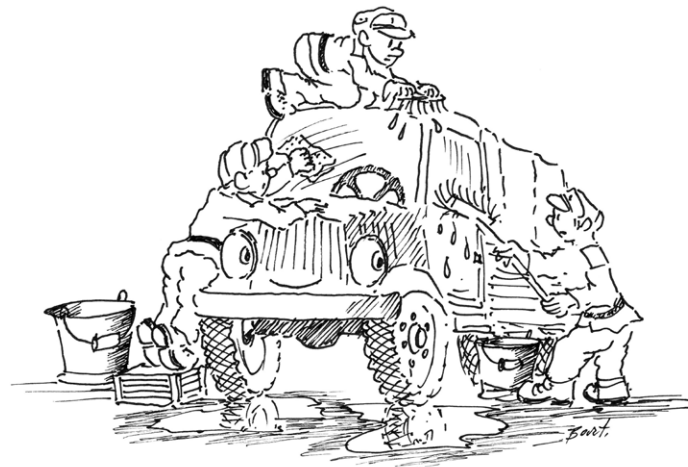
Po návratu z kurzu zrovna začalo velké velitelsko-štábní cvičení armád Varšavské smlouvy. A tak jsem byl pozván velitelstvím sboru do Žat-

ce, abych předvedl, co jsem se v kurzu naučil. Byli jsme převezeni z města na velitelské stanoviště v podzemí v okolí letiště. Během tří dnů jsme se ve spojení s vojsky armád Varšavské smlouvy dostali teoreticky až do Francie na pobřeží Atlantiku. Poslední den, když probíhaly tuhé boje, jsme dostali velkou návštěvu náčelníka štábu sboru, který nám najednou vypočil ze zdi šifrovací stroje. Hleděli jsme na něj s dotazem, co se vlastně stalo. Jeho vyjádření znělo: „Skončili jsme – dostali jsme přímý atomový zásah!“ Tím pro nás cvičení skončilo. Přesun zpět do města. Odjezd vlakem do Dobřan. Po návratu ke svému útvaru jsem už více méně přestal dělat finanční službu a přestěhoval jsem se k novému šéfovi do utajené kanceláře šifráků.

Konec vojny se přiblížil. Po odchodu důstojníků z roty v odpoledních hodinách probíhaly obyčejně civilní trenýrovky. To vždy vojáci třetího ročníku, kteří si nechali poslat civilní oblečení dříve, než bylo zdrávo, se po rotě producírovali v civilu a provokovali mladší vojáky.

Staršina roty to nevydržel a dva dny před oficiálním propuštěním nás z roty už vyhodil. My štábní vojáci, kteří jsme měli jednoho našeho mazáka ze štábu ženatého ve městě Dobřany, jsme tam zůstali, protože jsme měli domluvenou

druhý den ještě oficiální rozlučku s tímto kamarádem. Toto přátelství nám vydrželo až do dnešních dnů. Byl jsem u něj před 15 lety a chystám se tam i v roce 2020, kdy budou opět v Plzni velké oslavy půlkulatého výročí osvobození americkou armádou.

Ostré střelby v SSSR

Jan Surý

Vojenskou základní službu v letech 1962–1964 jsem prožil u protiletadlového útvaru na palpostru Ketkovice. Rakety tehdy postupně nahrazovaly protiletadlové kanony, které proti moderním proudovým letadlům dosahujícím velkých výšek a rychlostí, neměly žádnou šanci.

Jelikož byly československé vojenské prostory malé na ostré střelby zbraní, které měly dostřel několika desítek kilometrů, jezdilo se jednou ročně do SSSR, nyní už Kazachstánu, kde je ve stepích místa víc než dost.

A tak jednoho dne v září 1964 jsme vyfasovali kompletně novou kopřivovou uniformu, takže rozdíl mezi bažanty a mazáky se dal určit jedinečně podle hodnotností. Sbalili jsme si předepsané věci a odjeli na nádraží do Brna. Tady se k nám přidali nějací důstojníci z brigády a odjeli jsme všichni rychlíkem do Čiernej při Čope. Tam jsme přesedli do lůžkového vagónu, který nás měl dopravit do Moskvy.

Při přejezdu přes Karpaty byla krajina podobná jako na Slovensku, akorát kolem trati bylo vidět

více drátěných plotů a různých vojenských objektů. Při vjetí na Ukrajinu byla krajina mnohem rovnější a širší. Vzdálenosti mezi městy se prodloužily. Většina vesnic byla mezi poli dále od trati. Kolem trati byly nasázeny aleje stromů, takže do krajiny nebylo stejně moc vidět.

Další změna proti naší železnici byla v tom, že vlak po širokorozchodné trati jel rychleji a klidněji. Pokud byla na trati nějaká výhybka, nebo strážní domek, vždy před ním stála ve vzorném pozoru s praporkem nějaká ženština. Na rozdíl od našich drah, kdy ospalý „vechtr“ vylezl z domku, až když bylo vidět už jen koncová světla vlaku.

Také těžkou prací při údržbě trati dělaly většinou ženy. Chlap tam býval většinou jen jeden s brigádýrkou na hlavě. Zpočátku nám to bylo divné, ale časem jsme si zvykli. Zřejmě po dvou přechodech válečné fronty moc chlapů na Ukrajině nezůstalo, a ti, kteří zůstali, nebyli vhodní pro práci. Rovněž jako průvodčí v našem vagónu byla babka děžurná, která se starala o provoz vagónu a vařila nám na samovaru velice dobrý ruský čaj.

Jíst jsme chodili do jídelního vozu na druhém konci vlaku. Při procházení vlakem jsme se potkávali s obyčejnými lidmi, kteří byli vůči nám velmi vstřícní. Obzvláště starší Ukrajinci, kteří byli

někdy v Československu, chtěli stále družičsja. Výhodou bylo, že jsme se s nimi dokázali dobře domluvit.

Na ruském území byla krajina ještě monotónnější, vesnic ještě méně. Od města k městu většinou více než sto kilometrů. Místo polí přibýly březové lesíky. Když to pokračovalo i druhý den, pochopili jsme, že Rusko je „balšája zemlja“ a všechno je tam jakési větší.

Konečně jsme, po dvou dnech, dojeli k Moskvě. Asi hodinu jsme projížděli její periferií, samé domky, zahrádky, jako když projíždíš zahrádkářskou kolonií, jenom asi stokrát zvětšenou než u nás. Potom různé továrny, podniky a obytné čtvrti. Konečně jsme se dostali na nádraží do centra. Tam jsme měli dosti času, protože náš vagón mezitím přetáhli na jiné nádraží a připojili k jinému rychlíku, který měl vyjet až večer.

Autobus nás dovezl až do centra Moskvy. Tady jsme měli možnost si prohlédnout Krásnuju ploščad' s jejími pamětihodnostmi. Včetně velikovo Lénina v jeho mauzoleu.

Spíše než parádní střídání stráží jsme obdivovali strážného, kterého některý z místních mamlasů trefil skobíčkou do tváře. Strážný stál stále jako socha až do vystřídání a kapky krve tekoucí mu na uniformu jej vůbec nerozhodily.

V obchodním domě GUM jsme utratili pár rublů kapesného za nějaké blbosti a potulovali jsme se po centru až do doby odjezdu. Samozřejmě pro důstojníky, kteří měli rublů daleko víc a věděli, za co je mají utratit, byla návštěva náročnější. Při tom docházelo k různým zajímavým situacím:

V Rusku byla, je a asi nadále bude velická záliba ve voňavkách, dokonce i v mužské populaci. Proto byly na různých nárožích instalovány bedýnky s nápisem „DUCHI“.

Jednoho ze staříčkových majorů, který rusky neuměl, velice zajímalo, co v té skřínce je.

Jeho mladší kolegové mu škodolibě poradili, ať obětuje půl rublu a jde si ducha koupit. Major, který byl pomešší postavy, vhodil do automatu 50 kopějek a zmáčkl knoflík: Z automatu se mu přímo do obličeje vyvalil gejzír ruské voňavky. Milý major byl nejen velmi překvapený, ale momentálně i poloslepý, a tak zakryl otvor v automatu brigádýrkou, takže zbytek zaplacených duchů měl v ní. Jeho kolegové s ním potom nechtěli sdílet jeho kupé a dokonce usilovali o vyhození jeho čepice z vlaku. Ještě dlouho po návratu, i přes několikeré čištění, byla jeho brigádýrka cítit kvalitním sovětským „duchem“.

Večer se náš vlak rozjel z východního nádraží na další cestu na východ. Krajina byla stále

liduprázdňější a dřevěni s typickými dřevěnými domky vystřídaly domky chudší, ztrácející se ještě dále od trati. Rovněž vozy s cestujícími, kterými jsme procházeli, se značně lišily od rychlíkových, jimiž jsme jeli my. Byly to sice lehátkové vozy, ale nebyla zde žádná kupé. Celý vagón byl vybaven dřevěnými pryčnami na tři patra nad sebou a cestovali v nich obyvatelé vesnic, někteří i se svými domácími zvířaty. Z pryčen do uličky trčely jejich bosé nohy. Chvillemi jsme si připadali jako někde v Indii, neboť cestující byli povětšinou asijského typu. K nám se chovali odměřeně a nám nezbylo, než se chovat stejně.

Na každé zastávce se k vlaku sběhl chumel místních lidí, kteří za velmi nízké ceny nabízeli nějaké zboží z domácí produkce.

Kromě oficiálních cestujících bylo v těchto končinách zvykem, že na střeše vlaku jedoucího asi 80-90kilometrovou rychlostí se na černo vezli mladíci, kteří se potřebovali dostat do sousedního 100 až 200 kilometrů vzdáleného sousedního města na taneční zábavu. Kolik z nich občas nedojelo, jsme se od průvodčí, která je marně zaháněla, nedověděli. Projeli jsme hodně větších měst a městeček nacházejících se na východ od hlavního města, když se naše cesta stočila k jihu a v městě Saratov jsme přejeli po asi dvoukilome-

trovém mostě řeku Volhu. Vlak jel po mostě pomalu a pod námi se valily vody tohoto veletoku. Při pohledu na ně mne napadly myšlenky, jak asi proti tomuto proudu táhli naložené lodě burlaci? Jaká to byla otrocká práce!

Jako druhý se mi připomněl vtip, který jsem kdysi slyšel: „Víš, že sovětsští hokejisti dostanou za vítězství na mistrovství světa každý auto Volhu?“

„A co když nebudou mistry?“ – „Tak dostanou také Volhu! Ale přeplavat!“

Při pohledu na toto množství valící se vody jsem pochopil, jak silná motivace to byla pro to, aby „sborná“ byla stále nejlepší.

Po přejetí na asijskou stranu do Saratova byly všem posbírány fotoaparáty, které měli někteří s sebou, a ruským důstojníkem umístěny v zapечатěné bedně. Prý abychom nic nefotografovali ve vojenském prostoru. Podle našeho názoru to bylo proto, že tato část země byla značně ubožejší než krajiny v evropské části a nebylo zájmem pořizovat nějakou dokumentaci, která by pošramotila pověst SSSR.

Kus jižně pod Saratovem jsme na malém nádražičku, v městečku Ašuluk sestávajícímu z několika zděných budov, obklopených hliněnými chýsemi a nějakými halami, vysedli a dva malé

ruské autobusy, podobné těm, které jsou vidět na historických snímcích o prvních ruských kosmonautech, nás odvážely směrem na jihovýchod do stepí. Při této jízdě jsme pochopili, odkud vznikla průpovídka: „...jede jak Rus.“ Řidič s námi ujížděl, co to dalo, přes muldy a písečné duny. Místy jel nesníženou rychlostí i po dvou železných pásech širokých asi půl metru, mezi nimiž byly metrové, nebo i hlubší díry mezi kopečky písku. Kdyby se jen trochu minul, vyhrabávali bychom se z písku hodně dlouho, pokud bychom to vůbec přežili. Takovou šílenou jízdu mohly vydržet opravdu jenom ruské stroje, a to ne moc dlouho.

Po celých padesát kilometrů cestu sledovalo potrubí, kterým se táhla voda z Volhy na polygon. Když jsme konečně dojeli, uvítaly nás ve stepi dva škaredé paneláky (známé i u nás po roku 1968) a asi pět dřevěných vojenských baráků. Paneláky byly pro ubytování obsluhy a ostrahy střelnice a baráčky sloužily jako přechodné bydliště pro ty, kteří na střelby přijeli. A bylo nás tam požehnaně: dva oddíly z Československa, vojáci z NDR, Rumuni, Bulhaři a několik ruských oddílů.

Po ubytování na klasických vojenských kavalciích jsme šli na první vojenskou menáž. Dnešní zastánci zdravé výživy by určitě jásali, neboť strava byla zaručeně přírodní, ale poněkud monotónní

a skoro ke všemu byla „káša“ buď obilná, pohančovaná a kdoví jaká, nebo ruský chléb z vojenské polní pekárny. K tomu dost různé zeleniny, občas i ovoce. Maso bylo většinou skopové a hlavně různé ryby na všelijaké způsoby, nejčastěji vařené, smažené, nebo v tomatové omáčce. Rybí polévka, kterou jsme měli několikrát, připomínala, že z ryby bylo zužitkováno vše včetně vnitřností a vody, ve které ve Volze plavala. Mně jejich obyčejná strava vcelku chutnala a než trpět hladu, raději jsem všechno snědl a nebylo mně kupodivu z toho nic. Někteří mlsnější vojáci už po prvním dnu nostalgicky a s láskou vzpomínali na naši kasárenskou stravu. Zapít se to dalo čajem, nebo jejich minerálkou. Voda tekoucí z kohoutků byla teplá, protože měla dost času se ohřát v dlouhém potrubí vedoucím rozpálenou stepí. Pokud se jí někdo napil bez použití desinfekčních tablet, dostal, v lepším případě, řádný průjem.

Kuchařky i obsluha v jídelně byly samé ženské. Když jsme se nad tím podivovali, bylo nám kamarády z Ukrajiny vysvětleno, že to jsou buď manželky ruských praporčíků a nižších důstojníků, nebo děvčata z různých, dnes by se řeklo, diagnostických ústavů a případně kriminálů, kterým byla dána šance uplatnit se v sovětské společnosti, eventuálně polapit nějakého sověť-

ského vojáka za manžela. Družit'sja s nimi něl'zja, protože jsou většinou zadány a případného zájemce by mohlo potkat něco nepříjemného někde v okolní stepi.

Po večeři jsme si chvilku popovídali s Ukrajinci, kteří se s námi kamarádili.

Rovněž někteří Rusové byli hovornější, pokud nebyli přímo z Moskvy. Moskvané byli něco víc! Byli nafoukaní a protivní jako většina obyvatel z hlavních měst. Rumunům jsme nerozuměli a oni nám také ne. Sovětští vojáci z asijských republik drželi pospolu a nebavili se s nikým jiným. Takže na večerku jsme se těšili, abychom už byli konečně v posteli.

Ráno nás probudila ukrutná zima. Večer, když jsme uléhali, bylo 22 stupňů a ráno skoro k nule. Posnídali jsme „kášu“ na sladko a zapili čajem a odjeli na střelnici. Ve stepi byla na trsech trávy jinovatka. Bránu nám otevřel voják, který více než strážného připomínal baču. Byl oblečen ve velkém ovčím kožichu s velikým kloboukem na hlavě. Že je to strážný, bylo poznat jen podle samopalu a klíčů, které měl od brány.

První den přezkoušeli naše vědomosti v dřevěném baráku, který sloužil jako učebna.

My obyčejní vojáci jsme žádné problémy neměli. Horší to bylo se staršími důstojníky, kteří moc

rusky neuměli a při střelbách měli velet rusky. Nakonec to skončilo kompromisem, protože většinou veleli slovensky s ruským přízvukem. Zkoušejícím byl důstojník původem z Ukrajiny, takže vše dopadlo dobře, protože se domníval, že naši důstojníci mluví nějakým západoukrajinským dialektem. Než jsme se nadáli, bylo k poledni a teplota opět vystoupala na svých obvyklých 33 až 35 stupňů. Po návratu na ubikace a po obědě jsme měli volno, a tak jsme se chtěli vydat do stepi. Naši důstojníci i ruští vojáci nás varovali, ať se nevzdalujeme dál než na dohled od kasáren. Ale kamarád z Ukrajiny nás pozval, že se půjdeme podívat za čabanem. Mysleli jsme, že čaban je nějaký domorodý kouzelník, ale nakonec z toho vyplynulo, že jde o pastevce ovcí, který má svou jurtu kousek od kasáren.

Šli jsme celkem rádi, i když z kousku bylo nakonec asi pět kilometrů.

Ale co je to v širé stepi! Když jsme se konečně, v horku a v písku, dotrmáceli k jeho obydlí, byli jsme se silami v koncích. Starý čaban přivítal našeho kamaráda jako starého známého. Ten mu, jako pozornost, donesl machorku (ruský tabák) a cigarety. Bača byl rád, že vidí někoho jiného než ovce. Pohostil návštěvu čajem a jakousi tekutinou z mléka. V jurtě měl jen to nejnnutnější vyba-

vení. Největším luxusem bylo tranzistorové rádio, které hrálo na petrolej. Ano, rozuměli jste dobře! Na petrolej! Na petrolejové lampě byl na cylindru nasazen jakýsi radiátor s termočládky. Když se lampa rozsvítila, elektřina z termočládků napájela tranzistorový přijímač, který opravdu fungoval.

Ptali jsme se bači, jestli se nebojí, že na něj něco spadne, neboť po cestě jsme viděli dost zbytků z raket a ostatní letecké techniky. (Naši sběrači kovů by tu měli opravdový ráj, bohužel nejbližší šrotiště bylo vzdáleno několik stovek kilometrů.)

Bača říkal, že ve stepi je místa dost, proč by mělo zrovna na něj něco spadnout.

Dokonce je pro něho blízkost základny výhodná. Může si tam nakoupit, nebo něco ze stáda odprodat, a když je ve stepi bída o vodu, může dojít za vojáky. Když se střílí, tak mu dají vědět, kde nemá pást. Ze sto padesáti ovcí je polovina kolchozních a polovina jeho.

Dva velbloudi jsou také jeho vlastnictví. Liboval si, že si žije docela dobře a jeho dvě dcery dokonce studují v Moskvě. Při pohledu na jeho chudé hospodářství jsme si uvědomili, jak málo stačí člověku k životu a ke štěstí.

Zpátky jsme se po dalších dvou hodinách dotrmáceli celkem v pořádku. Během cesty jsme si

uvědomili, že ztratit se ve stepi není pro člověka z městské civilizace žádný kumšt, a byli jsme rádi, že nás doprovázel někdo, kdo se tam aspoň trochu vyzná.

Druhý den ráno po budíčku a snídani jsme opět odjeli do stepi na střelnici. Už nás nepřekvapilo chladné ráno, ani strážný převlečený za baču. Byli jsme zavedeni do komplexu, který byl celkem podobný našemu, ale byl asi trochu starší. Zde si nás opět vyzkoušel jakýsi sovětský důstojník, zda s tímto zařízením umíme zacházet. Rovněž naši velitelé předvedli, kterak jim jde „komandýrovka po ruskom jazyku“. Potom jsme sledovali, co se ve vzdušném prostoru děje.

Postup střeleb probíhal asi podle následujícího scénáře: Větší vojenský letoun vynesl do vzduchu cíl. Byly to většinou vyřazené stíhačky, ze kterých bylo odmontováno vše, co nebylo nutné pro let tohoto vraku. Uvnitř byl namontován jednoduchý autopilot, který dokázal udržet cíl v určené výšce a umožňoval i jeho otočku. Dále tam bylo navíc dálkově ovládané destrukční zařízení pro případ, že by se všichni minuli a cíl by mohl uletět někam nad obydlené území. Rovněž rakety, kterými se střílelo, byly s prošlou lhůtou použitelnosti, takže místo rozebírání byly použity k cvičným účelům.

Při prvním průletu nad střelnicí byla proti cíli vystřelena raketa se zablokováním odpálením nálože a měřila se přesnost, jak se raketa přiblíží k cíli. Po obrátce byla na cíl vystřelena raketa, která jej měla zlikvidovat. Dopadlo to tak, že kamarádi, kteří stříleli před námi, mířili tak přesně, že raketa do cíle narazila a vychýlila jej z dráhy, takže nebyl ovladatelný a musel být samozničen. Po delším čase konečně vystartoval nový cíl pro nás. Zajištěná raketa od dalších sousedů jej naštěstí tentokrát jen těsně minula a po otočce jsme jej pohodlně sestřelili. (Protiletadlové rakety tohoto typu fungují tak, že asi 70 metrů před cílem automaticky exploduje šrapnelová nálož a zbytek paliva. Kužel střepin z nálože a zbytků rakety, který pokračuje směrem k letadlu, letoun spolehlivě zničí.)

Když jsme měli svoje odsledováno a odstříleno, mohli jsme konečně vylézt z kabin rozpálených sluncem a podívat se na další starty raket u sousedů. Po startu se vždy ozvala ohromná rána, z trysky prvního stupně vyšlehl plamen a raketa se, za rachotu připomínající velmi blízkou bouřku, prudce rozjela po odpalovací rampě namířené do směru cíle.

Po několika vteřinách letu ve výšce okolo 1000 m odpadl první stupeň a spadl do stepi. Raketa poháněná druhým stupněm dál stoupa-

la ke svému cíli. Stopy kondenzačních par střely a cíle se k sobě přibližovaly, až bylo vidět obláček výbuchu a posléze slyšet vzdálené zaburácení. I když jsme mohli střelnici opustit, vydrželi jsme i ve třicetistupňovém vedru až do konce střeleb sledovat tento zajímavý ohňostroj.

Obdivovali jsme lidského génia, co dokáže ke svému sebezničení vynaleznout a zhotovit.

(Tyto komplexy byly použity i ve vietnamské válce a nadělaly Američanům mnoho škody, než se američtí piloti naučili létat v malých výškách. Ale i na tuto možnost byly vynalezeny další zbraně, a tak pořád dokola.)

Další den jsme měli slavnostní nástup a vyhodnocení. Odpoledne jsme se sbalili a ruští šoféři nás odvezli autobusy zpět na nádražíčko, kde nás čekal náš vagón. Navečer jej připojili k jakémusi vlaku a my jsme se vraceli po cestě, kterou jsme před několika dny přijeli. Druhý den jsme byli v Moskvě, ale času na návštěvu města nebylo a za několik hodin jsme jeli dál. Během zpáteční cesty jsme už moc krajinu nepozorovali, spíše jsme se věnovali spánku a těšili se na návrat domů. V Čierné při Čope nám zase vyměnili podvozky ze široko-rozchodné na normální trať. Drncání, kymácení vagónu a neustále projíždění přes výhybky na stanicích nám zvěstovalo, že jsme už v Československu.

Skončil náš výlet mimo hranice Evropy, do míst, kam se normální turisté nedostanou.

V kasárnách jsme se sami slavnostně pasovali na „poradčeny“. Takže jsme měli právo všude kibicovat a na případnou námitku: „Neraď, v Rusku jsi nebyl!“ Jsme mohli „hrdě“ odpovědět: „Ja byl v Rosii i tóže Lénina ja ješčo víděl!“ Tož, tak to tehda chodilo!

ZELENÉ ROKY 2

Jaké to bylo na vojně...

Vilém Nekuža

Ivan Bajer

Jan Surý

Vydala Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm,
příspěvková organizace
Bezručova 519, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm

Tel.: 571 654 747, 777 808 695
e-mail: knihovna@knir.cz
<http://www.knir.cz>

Městská
knihovna
Rožnov pod Radhoštěm

ISBN: 978-80-87334-40-9

Edice Milé tisky č. 21

Odpovědná redaktorka:

Marcela Slížková

Redakční rada:

Richard Sobotka, Ivan Bajer, Vladimír Bartošek,

Pavel Hon, Jan Surý, Helena Uhrová

Ilustrace: Vladimír Bartošek

Logo Město v mé paměti a kresba knihovny:

Vladimír Bartošek

Sazba: Honza Bartoň

Městská knihovna

Rožnov pod Radhoštěm

MILÉ TISKY
